

Los
JAN VERHEYEN NAAR HET
BOEK VAN TOM NAEGELS

Intelligent populisme, daar pleit schrijver David Van Reybrouck voor in zijn recent verschenen pamflet *Pleidooi voor populisme*. Voorbeelden van deze paradoxale combinatie zijn, zacht gezegd, niet erg voor de hand liggend. De film *Los* van Jan Verheyen is misschien toch een goed voorbeeld.

In het pamflet en in de film komt een quasi identieke situatie voor: Van Reybrouck vertelt hoe hij met een paar intellectuele vrienden vanuit een appartement in Middelkerke de belachelijke badgasten op de dijk staat uit te lachen. Om zich dan voor dat superioriteitsgevoel te schamen. In *Los* zit een scène waarin de vrienden samenkomen om op televisie naar *Idool* te kijken en de idiote kandidaten van de wedstrijd uit te lachen. De twee allochtonen van het gezelschap, Nadia en Didi, kunnen er echter niet om lachen: zij identificeren zich vanuit hun underdogpositie met de kandidaten.

Los is gebaseerd op de gelijknamige roman van Tom Naegels. Boek

dat op zijn beurt gebaseerd is op waar gebeurde feiten: als journalist bij een populaire krant begint Naegels een relatie met de allochtone Nadia terwijl zijn racistische grootvader op sterven ligt. Op de achtergrond maken wij de rellen in Borgerhout en de opkomst van Dyab Aboe Jahjah mee (niet erg overtuigend tot de rapper Jamal gemaakt). Het boek pakt op een lichtvoetige manier zware problemen aan, de film benadrukt dat nog meer: het is zonder meer een komedie, zij het over ernstige onderwerpen (zoals elke goede komedie).

Het komische wordt flink aangedikt door de vertolkingen. Een paar Vlaamse coryfeeën komen hun nummertje opvoeren: Frank Focketyn mag in een proloog even het typetje neerzetten van een verzuurde man die protesteert tegen speelstraten – een sequentie zo weggelopen uit *In de gloria*. En Stany Crets is even eendimensionaal als de cynische hoofdredacteur van de populaire krant *De Gazet*, waarin Tom Naegels tegen beter weten in verantwoorde journalistiek voor de massa tracht te brengen. Zelfs een van de hoofdrollen is clichématig ingevuld: Jaak

Van Assche amuseert zichzelf (en het publiek) kostelijk door een karikatuur te maken van de aan kanker lijdende grootvader die constant plompe racistische opmerkingen spuit, tot op zijn doodsbed toe. Erg subtiel is het niet. En je vraagt je af of de film niet aan diepgang had gewonnen met een minder karikaturale aanpak. Maar dan was het allicht geen komedie meer geweest.

Die acteerclichés doen er echter niet toe. In zekere zin zijn ze zelfs functioneel, want alle figuren en toestanden in de film zijn – zoals enkele scènes ook expliciet tonen – slechts afsplitsingen van de hoofdfiguur, Tom Naegels. Die wordt schitterend geïncarneerd (zoals het hoort in een klassieke film: een acteur dient geen personage te *spelen* maar te *zijn*) door Pepijn Caudron. Alle bezwaren die je kan hebben tegen het spelen van type-tjes door Van Assche of Crets vervallen omwille van Caudron. Bij hem komt alles samen, hij toont en verwoordt de emoties die bij de anderen ontbreken. Jaak Van Assche speelt niet de bomp van Caudron / Naegels, hij speelt de bomp zoals het hoofdpersonage zich hem voorstelt. Regisseur Jan Verheyen

en scenarist Bram Renders benadrukken dat gegeven door Caudron 'terzijdes' te geven (voor een maagdelijk wit scherm spreekt hij het publiek rechtstreeks toe) en hem commentaar op de gebeurtenissen te laten leveren die vaak hilarisch is. Met als hoogtepunt zijn onhandige laatste woorden tot zijn stervende bomp: 'als ik u niet meer zie, hou u goed'.

Het is in die dialectiek tussen afstandelijke ironie en emotie over ondanks alles waar gebeurde feiten, dat *Los* voortreffelijk als komedie functioneert. Dit is niet het vrijblijvende geleuter over imaginaire personages die de meeste Vlaamse komedies kenmerkt, dit is – hoe geromantiseerd ook – een waar gebeurd verhaal waarvan je de situaties en personages herkent en soms zelf hebt meegemaakt.

Ondanks de zware inhoud (racisme, twijfel aan de integratie, de rellen in Borgerhout, een stervende grootvader, euthanasie – plus een gemengde relatie met alle problemen vandien) is de toon erg lichtvoetig. En zo komen we terug bij de intelligent populistische inslag van *Los*. De problemen worden hier niet tragisch behandeld, maar met de afstand van de komedie. Dat

**LOD-MUZEIKTHEATER
A/D BIJLOKEKAAI**
13 NOVEMBER TOT EN MET
21 DECEMBER 2008

MUZEIK
THEATER
AAN DE
BIJLOKE
KAAI

6 WEEKS MUZEIKTHEATER FESTIVAL

LOD RESERVEREN OP T 09 269 92 92
OF VIA TICKETS@DEBIJLOKE.BE

LOD Bijlokekaai 3 9000 Gent
t +32 (0)9 266 11 33 f +32 (0)9 266 11 30 www.LOD.be info@LOD.be

BA acting
BA scenography

application deadline: March 1, 2009

theatre no tuition fee
visual / performing arts
FREDRIKSTAD
all teaching in english
artistic
norwegian
| Robert Wilson
| Anna Viebrock
| Tim Etchells

Høgskolen i Østfold

www.hiof.no/scenekunst